

Majandus- ja
Kommunikatsiooniministeerium
Suur-Ameerika tn 1
10122 TALLINN

Teie 25.02.2026 nr 13-1/712-1
Meie 10.04.2026 nr 21.3-1.2/03487

Ettepanekud üleriigilise planeeringu “Eesti 2050” eelnõu osas

Olete esitanud arvamuse avaldamiseks üleriigilise planeeringu “Eesti 2050” eelnõu (edaspidi ÜRP). Mõistame, et ÜRP suunab oluliselt Eesti maa ja ruumi tulevast kasutust ning arengut, sh ühe tähtsama ülesandena asustuse kujunemist. Täname võimaluse eest kaasa rääkida ning esitada ettepanekuid planeeringule.

Esmalt tunnustame planeeringu koostajaid ÜRP ülesehituse eest. ÜRP on loogilise ja sidusa struktuuriga, võimaldab lugemisel süveneda üksikteemadesse, kaotamata tervikpilti. Samuti täname koostajaid ÜRP tutvustuse eest Tartu linnavalitsuses, mis võimaldas selgemalt aru saada ÜRP sisust ja rollist ruumiotsuste tegemisel nii riigi, regiooni kui ka kohaliku omavalitsuse tasandil.

Järgnevalt esitame Tartu linnavalitsuse ettepanekud ÜRP-i eelnõule.

1. ÜRP planeerimispõhimõtte (3.3.) on tugevate keskustel põhinev asustus. Mõistame, et tugevad tõmbekeskused tagavad elujõulisuse ka nende tagamaaks olevatele väikelinnadele ja maapiirkondadele. Sellisel arenguteel on potentsiaali anda tõuge tasakaalustatumaks arenguks üle Eesti.

Planeerimispõhimõtte täpsustamiseks on ÜRP-s esitatud tugevate keskuste asustusmudel, kus keskused on jaotatud nende peamiste omaduste alusel erinevateks tasemeteks ja määratletud asustuse rollijaotused. Tartu linn on liigitatud Pärnu ja Ida-Viru linnastu kõrval kolmandaks regionaalseks linnaks Eestis.

Tunnustades Pärnu ja Ida-Viru linnastu praegust ja tulevast rolli regionaalsete linnadena, ei saa Tartu aga nõustuda pakutud rollijaotusega, kuna see ei vasta linna praegusele ja tulevasele võimekusele ja omadustele asustussüsteemis.

Toome siinkohal välja järgmised põhjendused.

Lisaks arusaadavale rollile Lõuna-Eesti regioonikeskusena täidab Tartu Eesti suuruselt teise linnana olulist rahvusvahelist rolli haridus-, kultuuri- ja teaduskeskusena, olles riigi intellektuaalne pealinn. Tartu tasakaalustab tõmbekeskusena Tallinna üleriigilisel, mitte ainult regionaalsel tasandil. Tartu toimib Eesti tasakaalustatud arengus kriitilise tähtsusega partnerina, tagades, et riigi areng ei koonduks vaid pealinna. Tallinn ja Lõuna-Eestis paiknev Tartu katavad kogu Eestit hõlmavaid üleriigilisi funktsioone teadus- ja arendustegevuses, teadmismahuka innovatsiooni ja tööstuse edendamisel, valitsussektoris, rahvusvahelisi liikumisvõimalusi pakkuvana, kultuurielus, kutseharidus-, gümnaasiumiharidus-, kõrgharidus- ning meditsiinivõrgustikes.

Tartu linn on nii üleriigilise kui ka rahvusvahelise tähtsusega haridus- ja teaduskeskus, kus kõrgel tasemel haridust saab omandada nii kaheksas kõrgkoolis kui üleriigiliselt tunnustatud gümnaasiumides ja kutseõppeasutustes. Tartu Ülikool ja teised kõrgkoolid muudavad Tartu linna üleriigilise tähendusega teadmismahukaks majanduse ja innovatsiooni keskuseks.

Tartul on Eestis oluline roll kultuuripärandi säilitamisel ja vaimsure edendamisel ning toimimisel kultuuri, aga ka alternatiivkultuuri taimelavana. Tartu on jätnud Eesti kultuurilukku olulise jälje, kuid on oluline kultuurivaldkonna eestvedaja ka praegu oma väga rikkaliku ja ainulaadse kultuurieluga. Tartu kandis 2024. aastal Euroopa kultuuripealinna tiitlit ja kasutab sealt saadud kogemust valdkonna viimisel üha kõrgemale tasemele. Uueks ja võimsaks tõukeks kogu Eesti kultuurielu arendamisel saab Riigikogu poolt riiklikult tähtsaks kultuuriehitiseks nimetatud Siuru kultuurikeskuse valmimine 2030. aastal. Siuru näol on tegemist Eesti esimese suurema kultuuriehitisega, kus tuuakse mitmed erinevad kultuurivaldkonnad ja nendest tekkiv sünergia ühe katuse alla kokku. Tartul on eelnevast tuleneval olemas selge potentsiaal rahvusvaheliste ühenduste osas. Tartu on Lõuna-Eesti värav läbi rahvusvahelise raudtee- ja lennuühenduse. Oleme antud eesmärgil investeerinud heade rahvusvaheliste ühenduste arendusse.

Eelnevat arvesse võttes teeme ettepaneku muuta ÜRP peatükki 3.3.1. jne lisades asustuse rollijaotuse juures pealinna kõrvale eraldi rolliga "Ülikoolilinn Tartu".

See võiks ÜRP-s olla sõnastatud järgnevalt:

Ülikoolilinn Tartu täidab lisaks regionaalse linna rollile Eesti suuruselt teise linnana olulist rahvusvahelist rolli haridus-, kultuuri- ja teaduskeskusena, olles riigi intellektuaalne pealinn. Paralleelselt Tallinnaga on ka Tartu rahvusvahelise mõõtmega kõrgetasemeline haridus-, teadus-, teadmismahuka innovatsiooni- ja meditsiinikeskus. Tartu on majandusarengu, teadusarendustegevuse ning innovatsiooni eestvedaja. Tartul on Eestis oluline roll kultuuripärandi säilitamisel ja vaimsure edendamisel ning toimimisel kultuuri, aga ka alternatiivkultuuri taimelavana, olles paljude kultuuriliste algatuste eestvedaja. Oluline on saavutada ja hoida rahvusvahelist konkurentsivõimt ning üleriigilise arengueduri roll ühes või mitmes majandusharus. Põhja- ja Lõuna-Eesti arengu tasakaalustamiseks on oluline Tartu tugevdamine.

2. Osa Tartu linna paikneb Emajõe üleujutusosalal. Seetõttu on meie jaoks ÜRP suunised kliimamuutuste mõjudega kohanemise osas olulised. Ptk 3.2.2. Kliimamuutuste mõjudega kohanemine on tähelepanuta jäänud olemasolevate hoonestusalade küsimused üleujutusosaladel. Palume vastavat peatükki täiendada põhimõttega, kus olemasolevatel üleujutusriskiga elamualadel kavandada lahendused liigvee ärajuhtimiseks ning veekogu veetaseme tõusust tingitud üleujutuse mõjuala vähendamiseks.

Valingvihmade puhul satuvad tavapäraselt ohtu tänavad. Üleujutuste vältimiseks oleks otstarbekas peatükis välja tuua põhimõte, kus tänavaruumi planeerimisel tuleb arvestada valingvihmadega ja kavandada ruum liigse vee ärajuhtimiseks ja/või viivitamiseks enne torustikku suunamist.

3. Ptk 3.4. Elurikkad kompaktsed asulad on nimetatud põhimõtte, kus linnaline asustus ei laiene põllu- ja metsamaade ega looduslike alade arvelt. Tartu linn on oma asukoha tõttu endise sõjaväelennuvälja ja väärtuslike põllumaade vahel eeldatavasti kompaktsim suurem linn. Nimetatust tulenevalt on linna hoonestus nii kesklinnas kui äärlinna linnaosades kõrge. Lisaks hoonestusalade tihendamisele on linnal kasvuks hädavajalik aga ka osaline laienemine väheväärtuslikele põllumaadele. Seetõttu teeme ettepaneku nimetatud alalõiku peatükis täpsustada, võimaldades põhjendatud vajadusel asula (linna) laienemist pruunalade või väheväärtuslike põllumaade arvelt.

4. ÜRP mahus on riigi siseveekogusid käsitletud vaid põgusalt (ptk. 3.7.5. Veeliiklus p.3). Leiame, et sarnaselt ptk. 3.9. Mere ja maismaa seos tuleks käsitleda Peipsi järve, Lämmijärve Võrtsjärve Emajõe ja Pärnu jõge selle laevatatavas osas. Kindlasti tuleks välja tuua ja kaardistada Värskasadam, Kallaste sadam, Mustvee sadam ja Tartu sadam.

5. Ptk. 3.7.1. Liikuvuse üldised põhimõtted on p.11. põhjalikult käsitletud multimodaalsete keskuste temaatikat. Tartu raudteejaama, kui tulevase multimodaalse keskuse läheduses asuvad teisel pool raudteed praegu raskelt kättesaadavad olulised tõmbekeskused (SA TÜ kliinikum hoonekompleks, Tartu Ülikooli campus Maarjamõisas jms.). Oleks vajalik punkti täiendada järgmise lausega: Multimodaalsete liikuvuskeskuste kavandamisel pööratakse tähelepanu neile kiirete ja turvaliste juurdepääsude tagamisele kõigi liiklejagruppide jaoks ning parkimisvajaduse lahendamisele.

6. Tartu linnas ja teistes suuremates linnades sagenevad konfliktolukorrad elektriliste rataste, tavarataste ja jalakäijate vahel. Seetõttu oleks otstarbekas ptk 3.7.3 Rattaga ja jalgsi liikumine juures nimetada ka põhimõtte, kus rattaga liikumise taristu peab arvestama liikuvuse trendide muutumisega, kus liiklusesse tulevad elektrilised rattad ja kaubarattad.

7. Ptk 3.4.8. võiks selgemini välja tuua mitmerindelise haljastuse, mitte ainult kõrghaljastuse olulisus linnaruumis. Punktis 3.4.8.i on välja toodud alternatiivsete meetodite kasutamine linnalooduse hooldamises, mis on ambitsioonikas täiendus, aga võib mööda vaadata tavahoolduse viisidest, mis saaksid tagada looduslike protsesside toimimise vähima vajaliku sekkumisega. Lisaks märgime, et ÜRP koostamisel ei mindaks liialt detailseks, kuna tegemist on siiski kõige kõrgema taseme planeeringuga, mille sisustamisel tuleb järgida PlanS § 14 ülesandeid.

8. Oleme seisukohal, et (kõrg)haljastusega tänavad täidavad linnalises keskkonnas olulist rolli rohevõrgustiku sidusal toimimisel. Samuti on tänavahaljastus oluline kliimariskide, eelkõige kuumaperioodidega kaasnevate terviseriskide leevendamise abinõu linnas. Seetõttu palume täiendada ptk 3.6.1. Rohevõrgustik p. 4. rõhutades (kõrg)haljastatud tänavate olulisust rohevõrgustiku sidusal toimimisel ja kliimariskide leevendajana.

9. Tehnilise taristu osas teeme ettepaneku sätestada lisaks kvaliteetne ruum käsitlusele korrastatud ruumi kasutamise põhimõtte. Peame seda oluliseks, kuna tehniline taristu arendamiseks tihti ruumi ei jagu. Korrastatud arendamine annab parema võimaluse kitsastes oludes hakkama saada. Seetõttu palume täiendada ptk. 3.8.1. Ruumisäästlik ja vastupidav tehniline taristu ning lisada üldpõhimõttena sinna punkt: Tehnovõrkude kavandamisel peab olema võimalikult ruumisäästlik ja järgima põhimõtet, kus maapinnas kõrgemale rajatavad tehnovõrgud (elektri- ja sidekaablid teine teisele poole ning maagaasitorustik) rajatakse teemaa äärealadele ning sügavamal kaevikut ja laiemat tööala nõudvad tehnovõrgud (kaugküte, kanalisatsioon) paigutatakse teemaa telje lähedusse viisil, mis võimaldab ehitustöid ühe tee-elementi (jalgtee, sõidurada, haljasala) ulatuses. Võimalusel tuleb samu põhimõtteid järgida ka tehnovõrkude rekonstrueerimisel. Ruumikasutuse mõttes on oluline ka tööst väljas olevate, -viidavate rajatiste tuvastamine ja likvideerimine tehnovõrkude rekonstrueerimise käigus.

10. ÜRP-is puudub valglinnastumise mõiste. Palume täiendada mõistete peatükki, kuna ei ole üheselt arusaadav, kas soovitakse vältida igasugust tiheasustusalade laienemist või ainult teatud tüüpi laienemist (ilma vastava taristu ja teenusteta). Tartu linn teeb ettepaneku, et elamualade laienemist tuleks lubada vaid kohtades, kus on piirkonnas (lähialal) olemasolevalt tagatud tiheasustuse jaoks vajalik vastav taristu, nt koolid, lasteaiad, tänavavõrk, teenused, töökohad, ühisveevärk jne (või on see mõistlike kuludega tagatav).

11. Kliimakindlus-väga palju kasutatakse mõistet kliimakindlus ("kliimakindel tänavavõrk", "kliimakindel tehniline taristu", "kliimakindel vahe-taas-rist- ja kooskasutus" jne). Samas ei ole arusaadav, mida selle all on mõeldud planeerimisõiguse kontekstis. Kuna planeerimismenetluses on oluline erinevate huvide ja (keskkonna)mõjude kaalumise, siis ei ole ainult kliimakindlusest lähtumine alati võimalik. Selline lähenemine võib riivata KOV-ide planeerimisautonoomiat ja tekitada vastuolu PlanS ja ÜRP rakendamise vahel, sätestades erinevalt planeerimis põhimõtteid. Teeme ettepaneku kas täpsustada, mida mõeldakse kliimakindla mõiste all planeerimises või vähendada antud mõiste kasutust ja seada eesmärgiks tasakaalustatud areng, mille käigus tuleb hinnata erinevaid mõjusid, sh mõjusid kliimale ja vältida või leevendada neid asjakohaste meetmetega.

ÜRP Lisa 2 Elluviimiskava on koostamisel. Palume see meile esitada arvamuse avaldamiseks.

Loodame, et esitatud ettepanekud on abiks planeeringu koostamisel.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Urmas Klaas

linnapea

Indrek Ranniku

736 1262 Indrek.Ranniku@tartu.ee